

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Koskivirta, Anu

Title: Rajan erottamat repolalaiset

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Suomen Sukututkimusseura, 2018.

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Koskivirta, A. (2018). Rajan erottamat repolalaiset. *Genos*, 89(4), 253-254.

tietoa, oli paikallinen papisto ja heidän roolinsa paitsi seurakunnissaan myös esimerkiksi valtiopäivätoiminnassa. Tekijät tosin havainnollistavat, ettei paikallisyhteisö aina pitänyt kirkollista esivaltaa tärkeimpänä auktoriteettinaan. Pappia keskeisempi voimahahmo saattoi olla, kuten 1620-luvun Huittisissa, esimerkiksi nimismies eikä papin sana ollut ehdoton Keuruullakaan, missä piispantarkastuksen jäljiltä 1662 koko pitäjä julistettiin pannaan jumalattoman elämänmenon vuoksi.

Maakunnan muhkeudesta huolimatta tekijät onnistuvat kuvaamaan eri alueita tasapuolisesti, eivätkä ole valinneet esimerkkejä vain niistä pitäjistä, joista on säilynyt eniten aineistoa tai joita on pidetty historiallisesti merkittävimpinä. Samalla lukijalle hahmottuu perusteellinen kuva maakunnan sisäisestä erilaisuudesta. Siinä missä etelässä peltoviljely ja karjatalous vakiintuivat jo 1500-luvulla, Pohjois- ja Koillis-Satakunnan asuttamatotat erämaat antoivat selviytymisen eväitä niin eränkävijöille kuin 1600-luvun väenottoa pakoileville sotilaskarkureille ja maantierosvoille.

Satakunnan varhaismoderni historia kuvataan aikana, jolloin ihmiset ja vaikutteet olivat liikkeessä, vaikka esivalta vieraita vaikutuksia vastustikin. Maailma avautui, kun asukkaita pakkosiirrettiin vastaperustettuihin kaupunkeihin, kun värvätty sotilas marssi joukkonsa kanssa Eurooppaan, kun piika lähti työnhakuun Tallinaan tai kun talonpoika varusti purjealuksensa kauppamatkalle ja hänen poikansa lähti opintielle. Liikkuvuus näkyy myös kielessä. Ruotsi oli muita pidempään käytössä yksittäisillä paikkakunnilla

kuten Ahlaisissa ja Merikarviaalla. Paikannimien ja nimistön moninaisuus osoittaa, että vaikutteita tuli myös Savosta.

Menijöiden ja tulijoiden ottaminen erityistarkasteluun kertoo tällä hetkellä historian-tutkimuksessa suositusta ylijaraisesta näkökulmasta. Teoksen viesti Satakunnasta rikkaana kulttuurinvaihdon keskuksena ja lyhyestä henkisestä yhteydestä Tukholmassa olevaan hallitsijaan on omiaan nostamaan satakuntalaisten itsetuntoa, sillä 1800-luvun kansallisromanttisessa historiankirjoituksessa maakunta, jota ei asuttanut selkeästi yksi oma heimonsa, koki väliinputoajan kohtalon.

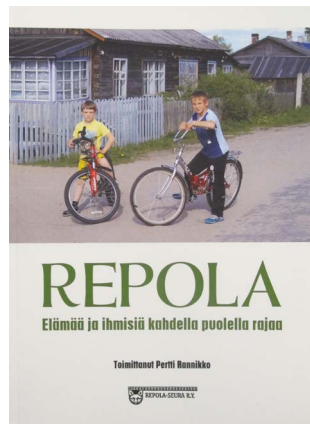
Teos on elävästi kirjoitettu eikä teemarakenne aiheuta tiedon hukkumista tarinan joukkoon – lisäväriä tuovat syventävät tietolaatikat. Vähäinen häiriötekijä ovat tekstissä siellä täällä toistuvat kapulakieliset ”lukuohjeet”, joissa selitetään aiheita käsiteltävän lisä toisaalla kirjassa. Sukututkija käyttänee teosta eniten etsiäkseen yksityiskohtaisia tietoja paikkakunnista ja henkilöistä, ja tähän lisäapua tuo lopussa oleva hakemisto.

Teossarjan sinetöivä maakuntahistoria ei pane pistettä Satakuntaa koskevalle historian-tutkimukselle vaan päinvastoin pyrkii käynnistämään keskustelun siitä, millainen paikallishistoria palvelee parhaiten kunkin aikansa yleisöä, käytimeppä sitä tutkimukseen, yleiseen tiedonjanoon, sote-uudistuksen valmisteluun tai ymmärtääksemme paremmin itseämme.

Pirita Frigren

Rajan erottamat repolalaiset

Repola. Elämää ja ihmisiä kahdella puolen rajaa, toim. Pertti Rannikko. Joensuu: Repola-Seura, 2017. 272 sivua.

Aunuksen pohjoisosassa sijaitseva Repola on ollut valtiollisesti osa Venäjää, vaikka sen vaiheet ovat nivoutuneet Suomen kohtaloihin. Yhteydet olivat pitkään taloudellisia ja liikenteellisiä, sittemmin kulttuurisia ja poliittisiäkin. Itä-Karjalasta tuli 1800-luvun lopulla suomalaiskansallisen sivistyneistön kohdealue, ja innokkaimmat heimoaktivistit alkoivat tavoitella Suomen rajojen avartamista Ääniselle ja Vienanmerelle. Repolan hallinto päätti liittymisestä Suomeen, kun seutua uhkasi nälänhätä lokakuun vallankumouksen jälkeen. Alue oli kuitenkin palautettava Neuvosto-Venäjälle jo Tarton rauhansopimuksessa 1920.

Ueimmat suomalaishallintoa tukeneet repolalaiset pakenivat rauhanteon jälkeen Suomen puolelle. Vaikka osa palasi Neuvosto-Venäjän armahduskampanjan houkuttelemana, enemistö jäi Suomeen pysyvästi. Näin repolalaiset perheet vis-

koutuivat rajan eri puolille. Pertti Rannikon toimittama *Repola. Elämää ja ihmisiä kahdella puolen rajaa* kertoo yleis-tajuisesti niin lähtijöiden kuin kotikonnuilleen jääneiden koke-muksista.

Teoksen ytimen muodostavat yli 20 kokemuksellista pie-noisartikkelia, jotka on koottu neljään pääluukuun. Näille muis-teluosuuksille luo taustaa Pentti Rannikon ja Asko Saarelaisen tiivis katsaus Repolan historial-lisiin vaiheisiin. Se pohjautuu pitkälti Repola-seuran vuonna 2001 julkaisemaan historiateokseen *Aunuksen Repola*, mutta ulottuu 2010-luvulle saakka. Selvitetyksi tulevat niin metsä-talouden ja asutusrakenteen suuret muutokset toisen maail-mansodan jälkeen kuin Neuvostoliiton romahtamista seurannut kaoottinen yksityistämistävaihe. Koska puuvienti Suomeen on sanellut Repolan kohtaloita, kokonaisen luvun omistaminen Suomeen suuntautuneen puu-tavarakaupan vaiheille on aiheel-lista, vaikka se kokonaisuutta jonkin verran rikkookin.

Kokemuksellinen osuus al-kaa moniäänisillä aikalaiskuva-uksilla. Niihin sisältyy niin 1800-luvun lopun taiteilijakare-liaanien matkakertomuksia kuin esimerkiksi naispuolisen vallan-kumouksellisen hyytävä tarina vuoden 1921 itäkarjalaisten kan-sannousun kukistamisesta. Senja Kolpakovan teksti neuvostoval-lan alkuvuosien opinkäynnistä ja lastenkotielämästä taas näyttää raskaan vaiheen inhimillisessä valossa.

Aikalaiskuvauksia seuraavat paikallisten persoonallisuuksien elämänvaiheiden kuvaukset, jotka perustuvat henkilöhaastatte-luihin. Osa repolalaisista sääs-tyi Stalinin ajan terrorilta vain

onnekkaiden sattumien kautta, ja teloitukset ja karkotukset ovat koskettaneet omakohtaisesti jo-kaisen kertojan lähipiiriä. Siksi on arvokasta, että Repolan asuk-kaat ovat saaneet kerrata muis-tojaan vapaasti. Tämä ei nyky-oloissa enää ole itsestään selvää.

Suomeen asettuneiden koh-taloita käsitellään omassa luvus-saan. Perhekkien pakomat-koista synkkien korpien ja vaa-rallisten vesien läpi on säilynyt jälkipolvien kirjaamaa muisti-tietoa. Eija Pääkön osin asia-kirjalähteisiin perustuva teksti Kymminlinnan pakolaishuolto-lan arkielämästä taas herättää ajatuksia erityisesti nykyaikaa vasten. Elämä oli tulokkaille niukkaa rajan tälläkin puolen, varsinkin kun moni halusi aset-tua mahdollisimman lähelle vanhoja kotikontujaan. Kapean leivän toivat pääasiassa kauppa- ja metsäala. Ensimmäisen pol-ven sopeutumista Suomeen vai-keuttivat kanta-asukkaiden en-nakkoluulot. Siksi moni vaiken-i juuristaan, luopui uskonnostaan ja suomalaisti sukunimensä.

Sukunsa vaiheista rajan ta-kana kiinnostui vasta uusi suku-polvi, joka rohkaisi mukaan vanhempansakin. Siirtoväen jär-jestöistä poiketen entisten asuk-kaiden yhteiselin Repola-seura perustettiin vasta vuonna 1985.

Katkenneiden sukuyhteyk-sien uudelleen solmimista käy-dään läpi luvussa, joka sisältää koskettavia sukutarinoita ja jäl-leennäkemisiä. Yhteydenotto Neuvostoliiton puolelta saattoi joitakin sukupiirejä yhteen jo 1970-luvulla, vaikka tavallisesti kontakteihin päästiin vasta Neu-vostoliiton romahtamisen jäl-keen. 1990-luvun kotiseutumata-koilla eri puolilla varttuneiden repolalaisten oli mahdollista verestää yhteisiä lapsuusmuisto-

jaan. Moniin erikseen nimettyi-hin ihmiskohtaloihin toivotaan edelleen selvyyttä.

Teos on toimitettu taitavasti. Pienoisartikkelit ovat helppo-lukuisia ja tasalaatuisia. Osuudet muodostavat eheän ja johdon-mukaisesti etenevän kokonai-suuden, vaikka ne perustuvat hyvinkin eriaikaisiin aineistoi-hin. Yhteiset kokemukset toistu-vat monissa teksteissä, mutteivät häiritsevässä määrin. Pikem-minkin ne vahvistavat kerrotun todistusvoimaa.

Teos täydentää karjalaista kokemukerrontaa ylijarjaisesta näkökulmasta, ja lisää samalla omaleimaisen kerroksen evakko-lapsuuden muisteluun. Tekstit antavat aineksia myös pohdin-noille pakolaisuuden kohtaami-sesta Suomen historiassa.

Julkaisija toivoo yleistajui-selle teokselle lukijakuntaa nuo-rista sukupolvista. Elävien teks-tien soisi päätävän esimerkiksi historian kouluopetuksen oheis-materiaaliksi. Kenties toimitus-kunta on tavoitellut tätä itsekin valitessaan kirjan kansikuvan aiheeksi Repolan kylänraitin kouluikäiset nykynuoret.

Anu Koskivirta